

Motion till riksdagen 2024/25:2386

av **Magnus Persson m.fl. (SD)**

Arbetsmarknad och arbetsliv

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att revidera definitionen av begreppet självförsörjning och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda en svensk modell för lärlingsanställningar och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska bistå arbetsmarknadens parter och agera för ett nationellt och permanent undantag från EU:s arbetstidsdirektiv och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda en tidsbegränsning av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att implementeringen av minimilönedirektivet omedelbart ska rivas upp om Danmark och Sverige vinner framgång i EU-domstolen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska göra nödvändiga förordningsändringar i syfte att effektivisera Arbetsförmedlingens matchningsarbete och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska säkerställa att Arbetsförmedlingen tillhandahåller specialistkompetens till personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förtydliga förordningen (1991:1046) om bidrag till arbetshjälpmedel och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda och ge förslag till en ny finansieringsmodell för tolktjänster i arbetslivet för döva, hörselskadade och personer med dövblindhet och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att ge rehabiliterande insatser och hjälpmedel till anställda som drabbas av en funktionsnedsättning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska säkerställa att Samhalls vinstkrav utreds inom ramen för den aktuella översynen och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska säkerställa att Samhall har de rutiner och verktyg som krävs för att anmäla arbetsolyckor och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att tillsätta en nationell resurs för synskadade och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att koppla lönebidragstaket till det index som följer den allmänna löneutvecklingen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att agera i linje med tillkännagivandet i socialutskottets betänkande 2023/24:SoU13 och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka preskriptionstiden för arbetsmiljöbrott och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avveckla ofrivilligt delade turer och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Arbetsmiljöverket i uppdrag att utreda konsekvenserna av ofrivilligt delade turer ur ett arbetsmiljöperspektiv och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka antalet skyddsombud och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Arbetsmarknadspolitikens inriktning

Sverige dras med hög arbetslöshet samtidigt som arbetsgivarna har svårt att hitta personal med rätt kvalifikationer som vill och kan ta ett arbete. Det är särskilt långtidsarbetslösheten som ökar. En stor andel av dem som är inskrivna som arbetssökande hos Arbetsförmedlingen saknar grundläggande eller gymnasial utbildning. De brister även i övriga kompetenser och färdigheter som arbetsgivare efterfrågar. Arbetslösheten, liksom risken för att drabbas av långa tider utan arbete, är hög bland dem som saknar en fullföljd gymnasieutbildning. Bristande kunskaper i det svenska språket utgör också en risk för långvarig arbetslöshet.

Det finns inga genvägar in på svensk arbetsmarknad. De subventionerade anställningarna är ett tydligt exempel på det. Så snart subventionen upphör avslutas anställningen i en majoritet av fallen. Subventionerade anställningar har under decennier varit det instrument både höger och vänster-regeringar använt sig av och de vill gärna fortsätta med det men vi anser att det är att göra individen en björntjänst samtidigt som det kostar miljarder.

Den enda vägen in på dagens arbetsmarknad är via utbildning. Det gäller alla, utrikes såväl som inrikes födda. Alla måste ta de möjligheter som erbjuds att göra sig anställningsbara. Vi ser positivt på att regeringen utökat resurstilldelningen till olika utbildningsinsatser.

Den importerade arbetslösheten

År 2023 var andelen arbetslösa 20 procent bland utomeuropeiskt födda, 8 procent bland europeiskt födda och 5 procent bland inrikes födda.

Skillnaderna är inte unika för 2023 utan det har sett ut på liknande sätt under flera år. Detta utgör det absolut största problemet på svensk arbetsmarknad. Det är också hit en majoritet av resurserna inom området riktas. Massinvandringen av personer med lågt humankapital har påverkat det svenska samhället och svensk arbetsmarknad negativt.

Vid den senaste undersökningen från Statistiska centralbyrån var omkring 780 000 personer mellan 16 och 65 år analfabeter och en fjärdedel av 15-åringarna i Sverige är i riskzonen för det som kallas funktionell analfabetism.

Frågan vi måste ställa oss är; hur mycket får massinvandringen kosta och hur länge?

Den svenska statsbudgeten har sina begränsningar vilket leder till att vi måste bestämma var resurserna ska läggas. Ska vi minska vårddköerna? Förbättra cancervården? Öka kvaliteten i skolan? Se till att Polisen har resurser att hantera dagens brottslighet?

Bekämpa gängbrottslighet, skjutningar, sprängningar och bombdåd som numera också drabbar oskyldiga människor?

Det är i ljuset av den samlade samhällsproblematiken man måste ställa dagens kostsamma arbetsmarknadspolitik.

Sverige erbjuder ett smörgåsbord av möjligheter för den som vill göra sig anställningsbar och bli en del av det svenska samhället. Det är bra men av vi vill se ökade krav och en tidsbegränsning av de arbetsmarknadspolitiska programmen. Det ska inte vara möjligt att gå från åtgärd till åtgärd under flera år. Vi vill se en ordning där det från början framgår att individen kan ta del av erbjudna åtgärder under en begränsad tid och om individen inte lyckas göra sig anställningsbar på svensk arbetsmarknad under den tiden är nästa steg en uppmaning om att återvända till hemlandet.

Självförsörjning

Regeringen gick på Sverigedemokraternas linje och införde begreppet självförsörjning i statsbudgeten. Det är positivt eftersom det skapar en möjlighet att mäta hur många i Sverige som faktiskt är självförsörjande. Tidigare användes främst begrepp som sysselsatt för att kunna få en uppfattning om individers förankring på arbetsmarknaden. Dessvärre valde regeringen att urvattna begreppet genom att bland annat låta gruppen med olika subventionerade anställningar ingå i gruppen självförsörjande. Vi vill ändra definitionen med syfte att kunna mäta faktisk självförsörjning.

Läringsanställningar

Istället för subventionerade arbeten där individen får lämna arbetsplatsen samma dag som subventionen upphör vill vi se fler arbetsplatsnära utbildningsplatser som ger individen möjlighet att få användbar arbetslivserfarenhet i kombination med teoretiska

studier. Vi vill skapa förutsättningar för att parterna ska kunna bygga ett svenskt lärlingssystem. Internationellt finns flera olika framgångsrika varianter. Möjligheten att skapa en svensk modell för sådana anställningar behöver skapas utifrån de förutsättningar som finns på den svenska arbetsmarknaden. Parterna ska finnas med i allt från utformningen av lärlingsplatserna till urvalet av kandidater. En lärlingsanställning ska inte begränsas till någon specifik kategori av arbetssökande utan ska styras av behov och möjlighet att tillgodogöra sig utbildningen.

Arbetslöshetsförsäkringen

Vi har länge drivit frågan om en statlig, avgiftsfri a-kassa som finansieras solidariskt via skatt. Redan idag finansieras a-kassan till allra största del av skattemedel vilket innebär att alla som förvärvsarbetar redan bidrar till systemet. Det är inte mer än rätt att de också får ta del av det i händelse av arbetslöshet.

Den nya a-kassan som baseras på inkomster istället för arbetad tid är ett steg i rätt riktning då det minskar administrationen för den enskilde och garanterar korrekta utbetalningar eftersom inkomstuppgifterna hämtas från Skatteverket. Risken för fusk minimeras vilket är den största vinsten med den inkomstbaserad a-kassan.

Mer kan fortfarande göras och vi kommer arbeta vidare för att förbättra a-kassan. Vi har fortfarande en av Europas sämsta a-kassor. Svensk a-kassa är därtill överfinansierad. Enligt TCO har de cirka 166 miljarder kronor som a-kassan gått i överskott med under perioden 2007 till 2018, gått rakt in i statskassan och använts för andra ändamål. Det finns således ekonomiskt utrymme för att förbättra a-kassan ytterligare.

Ett permanent system för korttidsarbete

Vi anser att stabila och lönsamma företag är grunden för en stark svensk ekonomi och arbetsmarknad. Ett system för korttidsarbete skulle kunna säkra konkurrenskraft och jobb i en tillfällig kris. Vi ser därför positivt på införandet av ett permanent system för korttidsarbete, då det skulle stärka företagens och arbetstagarnas uthållighet genom ekonomiska svängningar. Ett sådant systemet behöver utformas så att det kompletterar företagens egna förberedelser för ekonomiskt svåra tider och bidrar till en robustare ekonomi som gynnar alla. Vi vill betona vikten av ansvar och förberedelser från

företagens sida vilket är avgörande för att de på lång sikt ska kunna dra nytta av sådana stödsystem på ett hållbart sätt.

Arbetstidsförkortning

Senast arbetstidsförkortning genomfördes via lagstiftning var 1973. Då infördes femdagars arbetsvecka och den ordinarie arbetstiden blev 40 timmar per vecka. Innan dess låg veckoarbetstiden på 48 timmar och då jobbade man även på lördagar.

Den senaste tiden har det debatterats om det är dags att lagstifta om arbetstidsförkortning på nytt.

Arbetsmarknadens parter förhandlar om löneutrymmet vilket har landat i att inom vissa områden har kortare arbetstid prioriterats medan andra har valt höjda löner och pensioner. Som exempel är ett vanligt veckoarbetsmått för Kommunalmedlemmar som jobbar natt 34,33 timmar. Ett annat exempel är gemensamma Metallavtalet där arbetstidens längd skiljer sig åt när man jobbar skift – till exempel jobbar de som har kontinuerligt treskiftsarbete 36 timmar per vecka.

Samtidigt är vi inte blinda för den verklighet som många löntagare möter.

Fyrtiotimmarsveckan anses av många vara bättre anpassad för de som arbetar dagtid på kontor i jämförelse med exempelvis anställda inom vården som arbetar dygnets alla timmar, årets alla dagar. Vi har också förståelse för att olika förbund har olika starka muskler för att få igenom en arbetstidsförkortning i avtal och att det dessutom kan vara de förbunden som behöver det mest som inte nått i mål. Det finns en jämställdhetsdimension i detta vilket ställer stora krav på fackförbunden att använda sin gemensamma kraft för samtliga medlemmars bästa, män som kvinnor.

Vi står bakom den svenska modellen till fullo. Vi har kontinuerligt arbetat mot alla försök till inskränkningar. Vårt agerande kring minimilönedirektivet tjänar som ett gott exempel. Vi anser att frågan om arbetstider hanteras bäst av parterna. Dagens flexibilitet har över lag varit gynnsam. Beroende på vad arbetsmarknadens parter uppnått tidigare skulle en lagstadgad arbetstidsförkortning få olika effekt för landets löntagare.

Att lägga över frågan på politiken skulle dessutom riskera förändringar i samma takt som ändringar i riksdagsmajoriteten. Det skulle minska förutsägbarheten och stabiliteten på arbetsmarknaden vilket missgynnar både arbetsgivare och arbetstagare.

Med detta sagt utesluter vi inte att tillsätta en utredning om ny lagstiftning i händelse av att parterna vänder sig till politiken med ett partsgemensamt förslag.

Arbetsmarknaden och EU

Sverigedemokraterna värderar samarbete över nationsgränser och ser positivt på dialog med andra stater i olika former. Dock är det viktigt för alla nationer att bevara självbestämmandet och den nationella suveräniteten. Det gäller inte minst inom det arbetsmarknadspolitiska området. I dag finns det politiska partier som arbetar för att EU ska få mer inflytande över svensk arbetsmarknad. Detta är något som Sverigedemokraterna kraftigt vänder sig emot. Den svenska modellen har fungerat som ett gott exempel runt om i världen och bygger på att parterna kommer överens om vilka regler och villkor som ska gälla på den svenska arbetsmarknaden. Genom den sociala spelaren utmanas långsamt vår egen rätt att avgöra vilka regler som ska gälla på den svenska arbetsmarknaden. Sverigedemokraterna är det enda parti som fullt ut värnar om Sveriges självbestämmande och suveränitet. Ett exempel på detta är vår syn på arbetstidsdirektivet. Direktivet reglerar dygnsvilan och är tänkt som ett skydd för arbetstagarnas hälsa och säkerhet. Samtidigt är det många svenska verksamheter som är uppbyggda kring kollektivavtalade arbetstider som bryter mot direktivet. EU-kommissionen har ifrågasatt om svenska kollektivavtal är förenliga med EU:s arbetstidsdirektiv. Vi uppmanar regeringen att bistå parterna mot EU:s påverkan på svensk arbetsmarknadspolitik. De svenska parternas överenskommelser ska oinskränkt gälla i Sverige.

Minimilönedirektivet

Även om det är alldeles för många arbetstagare i Europa som har dåliga villkor är de svenska arbetsgivarna och fackförbunden ense om att en EU-lag som reglerar minimilöner är fel väg att gå. Det skulle utgöra en allvarlig risk för att vår arbetsmarknadsmodell slås sönder.

EU har bara rätt att besluta saker där de fått rätten att göra det av medlemsländerna. Bland annat löneförhållanden har uttryckligen undantagits från EU:s rätt att bestämma över. Innehållet i direktivet går därför utöver fördragets gränser. Enligt detta saknar EU behörighet att lagstifta om löner i medlemsländerna och genom att anta direktivet tar sig EU långt större makt än vad medlemsstaterna har gett unionen. Vi ser stora risker med detta direktiv. Direktivet i sig ger utrymme för tolkning vilket innebär att det är EU-domstolen som i slutändan kommer avgöra vad direktivet egentligen innebär. Vi befärar också att införandet av direktivet öppnar upp för ännu mer lagstiftning inom området.

Den 19 oktober 2022 antogs Europaparlamentets och rådets direktiv om minimilöner i EU. Danmark valde då att gå till EU-domstolen för att stoppa införandet av minimilöner. Efter att Sverigedemokraterna agerat med tydlighet mot regeringen beslutade regeringen att göra gemensam sak med Danmark som vill riva upp direktivet i sin helhet.

Regeringen har valt att implementera minimilönedirektivet redan innan beslut är fattat i EU-domstolen. Skulle utfallet vara till Sverige och Danmarks fördel är det vår bestämda uppfattning att implementeringen av minimilönedirektivet omedelbart ska rivas upp.

Arbetsförmedlingen – rätt insats till rätt person i rätt tid

Arbetsförmedlingens resurser riktas mestadels till personer som står långt ifrån arbetsmarknaden. Det kan anses rimligt när det kommer till insatser som syftar till att stärka individens grundläggande anställningsbarhet, men det utgör ett problem när det kommer till andra insatser. Ett exempel är arbetsmarknadsutbildningar som inte bara stärker individen utan där syftet också är att möta företagens behov av kompetens. För att insatsen ska ge ett framgångsrikt utfall i form av reguljär anställning är det viktigt att deltagaren har förutsättningar att ta till sig utbildningen och i övrigt fungerar i yrket. Det innebär att arbetsgivarna behöver ha ett nära samarbete med Arbetsförmedlingen både centralt och lokalt. Vi ser positivt på att utöka de gemensamma plattformarna, exempelvis branschråd. Målgruppen för arbetsmarknadsutbildningar bör bestämmas utifrån deltagarens möjligheter till arbete efter avslutad insats, inte tiden individen varit i arbetslöshet eller någon annan parameter som inte är relevant för syftet. Vi uppmanar regeringen att göra nödvändiga förordningsändringar för att säkerställa träffsäkerheten i Arbetsförmedlingens anvisningar.

Arbetsförmedlingens specialistkompetens

Reformeringen av Arbetsförmedlingen har lett till att personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga har förlorat etablerade kontakter inom myndigheten. Arbetsförmedlingen bör ges förnyat uppdrag att säkerställa stödet och specialist-kompetensen för arbetssökande med funktionsnedsättning. Det gäller inte minst utifrån myndighetens satsning på digitala tjänster som kan innebära att personer med funktions-nedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga inte får det stöd de har rätt till. En stor andel arbetssökande med funktionsnedsättning behöver ha tillgång till personligt stöd redan från inskrivning, under hela vägen till arbete, men ibland också under sitt fortsatta yrkesliv. Specialistkompetensen hos externa aktörer måste också utvecklas och säker-ställas.

Förordningen om bidrag till arbetshjälpmedel

Tillgång till välfungerande arbetshjälpmedel är för många med en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga en förutsättning för att behålla ett fotfäste på arbetsmarknaden. Vi har uppmärksamrats på brister i tillgången till arbetshjälpmedel. Ett ökat antal människor nekas arbetshjälpmedel och det har funnits fall där Försäkringskassan nekat sökande arbetshjälpmedel om dessa hjälpmedel är av en sådan karaktär att de behövs även på fritiden. Förordningen (1991:1046) om bidrag till arbetshjälpmedel behöver förändras och förtydligas för att säkerställa att personer med behov av arbets-hjälpmedel erhåller det.

En ny finansieringsmodell för tolktjänster i arbetslivet

Arbetsgivarna har med rätta stort ansvar för sina anställda och för arbetsmiljön, men det innebär att finansieringen av tolktjänster kan bli kostsam. De bidrag som finns att söka som arbetsgivare är begränsade och det finns behov av flexiblare insatser och förenklad administration för att förbättra möjligheten för personer i behov av tolktjänster. Regeringen bör utreda fler möjliga finansieringsmodeller med syftet att underlätta möjligheten för döva, hörselskadade och personer med dövblindhet att få och behålla arbete.

Möjlighet till stöd för anställda som drabbas av en funktionsnedsättning

Personer som drabbas av en funktionsnedsättning samtidigt som de har en anställning ska inte först behöva slås ut från arbetsmarknaden för att sedan få rehabilitering och stöd. I dag hänvisas i stor utsträckning till arbetsgivarnas rehabiliterande åtgärder. Detta är inte optimalt eftersom det krävs specialistkunskaper för att hitta fungerande lösningar. Försäkringskassan agerar först när personen blir sjukskriven.

Arbetsförmedlingen bör ges i uppdrag att ge stöd och rådgivning till dessa personer och arbetsgivare i syfte att öka möjligheterna för de som förvärvar en funktionsnedsättning i vuxen ålder att behålla en befintlig anställning. Regeringen bör också se över möjligheten att ge Arbetsförmedlingen rätt att bevilja lönebidrag till nuvarande arbetsgivare för den arbetstagare som förvärvar en funktionsnedsättning.

Nationell resurs för synskadade

Omkring 100 000 personer ser så pass dåligt att de har kontakt med någon av landets syncentraler. Regeringen bör utreda hur man kan utveckla ett sammanhållet stöd till blinda och gravt synskadade. Sådan kompetens är svår att upparbeta lokalt eftersom gruppen är förhållandevis liten. Därav borde en nationell resurs ge bättre effekt exempelvis i form av ett kunskapscenter. Denna nationella resurs skulle kunna samla erfarenheter, initiera forskning och utveckla metoder som leder till arbete för målgruppen. Resursen skulle också kunna vara ett stöd för andra aktörer inom synområdet särskilt med koppling till arbetslivsinriktad rehabilitering.

Samhall

Vi ser positivt på regeringens pågående översyn av Samhall. Vinstkravet lyftes inte initialt men regeringen meddelade att detta kan ses över under utredningens gång.

Vi anser att regeringen bör säkerställa att vinstkravet faktiskt utreds. Riksrevisionen bedömde att såväl regeringens styrning som Samhalls styrning och organisation i alltför hög grad har prioriterat affärsmässig utveckling framför utveckling av de anställdas arbetsförmåga vilket vi anser vara djupt problematiskt.

Samhall har haft ett stort antal arbetsplatsolyckor. Under 2018 – 2022, skadade sig dubbelt så många på Samhall som på övriga arbetsmarknaden.

Under 2023 steg olyckssiffran ytterligare, till nästan tre gånger så många arbetsolycksfall på Samhall jämfört med på övriga arbetsmarknaden.

Enligt lag är alla arbetsgivare i Sverige skyldiga att anmäla arbetsolyckor som deras anställda råkar ut för till Försäkringskassan men en granskning har visat att hundratals arbetsolyckor på statliga Samhall inte anmälts. Under de senaste åtta åren har 820 arbetsolyckor som lett till sjukfrånvaro aldrig anmälts till Försäkringskassan. Det innebär att anställda som skadat sig på Samhall kan ha gått miste om ersättning.

Samhall har nu anmält 1500 olyckor i efterhand men det går enbart att få ersättning från Försäkringskassan sex år tillbaka i tiden från ansökningsdagen, alltså från 2018 och framåt. Under åren 2016 och 2017 har 57 arbetsolyckor med sjukfrånvaro inträffat på Samhall utan att anmälas vid tillfället. Det går alltså inte längre att få ersättning för denna tid.

Regeringen måste ta sitt ansvar att se till att Samhall följer lagen. Det är fullständigt oacceptabelt att detta kunnat ske och det är extra allvarligt när det drabbar en redan utsatt grupp. Regeringen måste följa upp och säkerställa att konkreta åtgärder vidtagits så att detta inte upprepas.

Lönebidrag

Regeringen bör utreda kostnaden för och möjligheten att koppla lönebidragstaket till det index som följer den allmänna löneutvecklingen. Personer med lönebidrag ska inte halka efter i löneutvecklingen jämfört med sina arbetskollegor.

Ledsagning

Det finns en riksdagsmajoritet för att en ny lag om ledsagning ska utredas.

Riksdagsmajoriteten anser dels att regeringen bör se över förutsättningarna för avgiftsfri ledsagning för personer med synnedsättning och dels att regeringen ska se över förutsättningarna för att reglera insatsen ledsagning i en särskild lag. Vi uppmanar regeringen att agera i linje med tillkännagivandet i Socialutskottets betänkande 2023/24:SoU13 om avgiftsfri ledsagning för personer med synnedsättning.

Arbetsmiljöpolicens inriktning

Under våren och sommaren 2024 skedde flera arbetsplatsolyckor med dödlig utgång. Arbetsmiljöarbetet är livsviktigt. Ingen ska avlida på eller till följd av sitt arbete. Både det regionala och det lokala arbetsmiljöarbetet måste fungera och fler ska ges möjlighet att delta i det arbetet. Vi måste skärpa till regelverket men vi måste också se till att befintligt regelverk efterföljs, inte minst för att bekämpa den arbetslivskriminalitet som breder ut sig i samhället. Arbetslivskriminalitet är medvetna handlingar där arbetstagare utnyttjas och en sund konkurrens sätts ur spel. Det kan omfatta bland annat överträdelser av arbetsmiljöregelverket och kan exempelvis handla om arbete utan tillstånd, arbete med osäkra arbetsvillkor och minskat skydd för arbetstagare. Arbetsmiljö och arbetslivskriminalitet är därav två frågor som är tätt sammanlänkade.

Arbetslivskriminalitet

Arbetslivskriminalitet innebär att en verksamhetsutövare medvetet bryter mot regler och avtal i arbetslivet på bekostnad av arbetstagarna, andra företag eller det allmänna. De allvarligaste fallen av arbetslivskriminalitet omfattar brottslighet såsom människohandel, människoexploatering, arbetsmiljöbrott, bidragsbrott, skattebrott och annan ekonomisk brottslighet.

Arbetslivskriminaliteten är extra framträdande inom bygg, städ, restaurang och transportbranschen. Arbetslivskriminalitet förekommer numera även inom vård och omsorg. Arbetslivskriminaliteten kännetecknas av fusk, regelöverträdelser och brottslighet i arbetslivet men också av utnyttjande av välfärdssystemen. Det är vanligt att man utnyttjar lågkvalificerad arbetskraft i dessa personalintensiva branscher. Det är också vanligt att det rör sig om personer som befinner sig i Sverige illegalt.

Arbetstagare riskerar ofta osäkra arbetsvillkor, lägre löner och andra allvarliga kränkningar av sina rättigheter. Företagare som följer reglerna riskerar att konkurreras ut av oseriösa aktörer, inte sällan med koppling till organiserad brottslighet. Samhället och statsfinanserna riskerar allvarliga budgetkonsekvenser genom minskade intäkter via skatter och ökat utflöde av felaktiga bidrag. På sikt kan tilliten till samhällskontraktet hotas. Från politikens sida måste vi säkerställa kontrollmöjligheter och att myndigheter som har möjlighet att ingripa ska kunna göra det tidigt. Vi måste också skapa system för att identifiera och utesluta oseriösa aktörer. Det är en mycket allvarlig situation vi står inför där företag kapas och utnyttjas ekonomiskt och där offentlig verksamhet drabbas av välfärdsbrott.

Vi har tillsammans med regeringen drivit igenom förändringar i sekretesslagstiftningen för att öka möjligheten för våra samverkande myndigheter att samarbeta och kunna dela väsentliga uppgifter med varandra men mer behöver göras. Den grova arbetslivskriminaliteten håller sig oftast utanför den etablerade partsmodellen och det ställer nya krav, inte minst på politiken. Arbetslivskriminaliteten är också internationell till sin natur, både eftersom utländska arbetstagare utnyttjas och eftersom verksamhetsutövare kan ha kopplingar till, och verka i, flera länder.

Arbetsmiljöverket och Myndigheten för arbetsmiljökunskap

Som ett resultat av ambitionen att minska antalet myndigheter och effektivisera statsförvaltningen har vi ställt oss bakom beslutet att Myndigheten för arbetsmiljökunskap överförs och inordnas i Arbetsmiljöverket. Arbetsmiljöverket och Myndigheten för arbetsmiljökunskap har idag olika uppdrag men inom samma politikområde vilket gör att det finns möjliga synergier och kvalitetsförbättringar med en inordning. Arbetsmiljöverket ansvarar för arbetsmiljö-, arbetstids- och utstationeringsfrågor medan Myndigheten för arbetsmiljökunskap har ett uppdrag som är inriktat på kunskapssammanställning och kunskapsspridning av forskningsbaserad kunskap inom arbetsmiljöområdet. Myndigheten använder sig också av externa forskarexperter som granskar rapporter eller genomför uppdrag. För att nå de önskade synergieffekterna måste regeringen anpassa Arbetsmiljöverkets instruktion.

Myndigheten för arbetsmiljökunskap har enligt myndighetens instruktion i uppgift att utvärdera statliga reformer och beslut. Eftersom Arbetsmiljöverket är den statliga aktör som har till uppdrag att genomföra arbetsmiljöpolitiken bör regeringen överföra utvärderingsuppdraget till en annan myndighet.

Regeringen bör säkra en nivå av anslagstilldelning långsiktigt för de uppgifter som förs över från Myndigheten för arbetsmiljökunskap för att volymen och kvaliteten i verksamheterna ska fortlöpa efter inordningen. Arbetsmiljöfrågorna är prioriterade och vi kommer bevaka att medelstilldelningen är ändamålsenlig och att frågorna ges utrymme och hanteras. Det är av största vikt att sammanslagningen inte blir en nedläggning.

Preskriptionstider för arbetsmiljöbrott

Vid utredningar av arbetsmiljöbrott involveras flera myndigheter, bland annat Arbetsmiljöverket, Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten. Utredningstiden är ofta lång och den genomsnittliga utredningstiden för brottet vållande till annans död på arbetsplats är betydligt längre än en utredning om vållande till annans död som inte har samband med någon arbetsplats. Utredningsläget är komplicerat utifrån sakfrågans natur. Entreprenader sker ofta i flera led och tekniskt kan det vara komplicerade orsaksförlopp och även komplicerade organisatoriska förhållanden som råder. Det är ofta flera aktörer involverade och det är i skarven mellan aktörerna som utredningsläget försvåras. Utifrån den samlade bilden av problematiken i dessa utredningar behöver preskriptionstiden utökas. Preskriptionstiden för normalgraden av arbetsmiljöbrott är i dag två år. Vid grova brott är den fem år. Dessa preskriptionstider är för korta och preskriptionstiden bör utökas till det dubbla, det vill säga fyra år för normalgraden samt tio år för grova brott.

Ofrivilligt delade turer

Det är viktigt att värna om löntagarnas rätt till balans mellan arbete och privatliv. Inom den offentliga sektorn kan anställda ha en arbetsdag som pågår mellan klockan 7 och 21, med en fyra timmar lång obetald rast i mitten. Den anställda får då i praktiken två pass på en arbetsdag. Vi vill säkerställa att de anställda inom vård och omsorg har en dräglig livssituation, där arbete och familjeliv går att kombinera. Utifrån detta vill vi på sikt avskaffa de ofrivilligt delade turerna och ge de anställda möjlighet till balans mellan privatliv och arbete. Detta är viktigt, inte minst ur ett kompetensförsörjningsperspektiv, eftersom branschen under lång tid har präglats av bemanningsproblem. Att kunna kombinera arbetsliv och privatliv på ett tillfredsställande sätt ökar attraktiviteten inom dessa yrken. Vi vill också att Arbetsmiljöverket ges i uppdrag att granska konsekvenserna, utifrån ett arbetsmiljöperspektiv, av ofrivilligt delade turer.

Regionala och lokala skyddsombud

Enligt Arbetsmiljöverkets statistik omkom 55 personer i arbetsolyckor under 2023 och även i år pekar trenden mot höga dödstal. En stor del av händelserna med dödlig utgång skulle ha kunnat förutses och förebyggas om rätt arbetsmiljöarbete, kunskap,

skyddsåtgärder och samverkan funnits. Det finns politisk enighet kring behovet av att säkerställa ett fungerande lokalt arbetsmiljöarbete, och för att uppnå det måste antalet lokala skyddsombud öka. Från politiskt håll måste vi möjliggöra denna ökning och skapa oss en bild av vilka hinder som finns. En faktor som vi anser bromsar inflödet till skyddsombudsrollen inom arbetaryrkena är LO:s kongressbeslut från 2016 om att den fackliga organisationen och de fackliga företrädarna ska ha facklig-politisk samverkan med Socialdemokraterna. I praktiken innebär det att de som är politiskt aktiva i andra partier än Socialdemokraterna utesluts från att erhålla fackliga förtroendeposter, trots kunskap, engagemang och medarbetarnas förtroende. En majoritet av LO-förbunden agerar fortfarande utifrån detta beslut. Det finns flera exempel på hur fackligt aktiva personer tvingats välja mellan sina politiska uppdrag och sin fackliga roll. I och med detta har de LO-anslutna förbunden, via egna politiska beslut, blivit ett hinder i arbetet för att få fler skyddsombud på landets arbetsplatser.

De branscher som har flest dödsolyckor är bygg, tillverkning och transport. Det är därför än mer anmärkningsvärt att LO-förbunden väljer att upprätthålla kongressbeslutet. En absolut majoritet av de som drabbas arbetar inom arbetaryrken. Det sätter fingret på vad politiskt spel kan leda till. Situationen vittnar om att höga fackliga företrädare flyttat fokus från sina medlemmar till socialdemokratisk politisk strategi.

Enligt dagens modell har fackförbunden företrädesrätt att utse lokala skyddsombud vilket enligt ovanstående leder till att ett stort antal löntagare utesluts från att axla rollen som skyddsombud. Vi vänder oss mot den här politiseringen av arbetsmiljöarbetet och vi ser allvarigt på den politiska diskriminering som våra och andra politiska företrädare utsätts för efter att de valts till förtroendeuppdrag av sina medarbetare. Arbetsmiljöarbetet är avgörande för löntagarnas trygghet och hälsa. Den som är lämplig och har intresse för och kunskap om arbetsmiljöarbete ska kunna bli skyddsombud. Makten att utse företrädare ska ligga hos arbetsplatsens anställda, utan inskränkningar. Detsamma ska gälla när arbetstagarrepresentanter utses till skyddskommitté.

För att avpolitisera och öppna upp arbetsmiljöarbetet vore det önskvärt att fackförbund som kräver facklig-politisk samverkan frångår det beslutet. Det skulle genast öppna upp för samtliga medlemmar att kunna engagera sig i arbetsmiljöarbetet.

En annan väg att gå för att öppna upp arbetsmiljöarbetet för alla är att upphäva fackförbundens företrädesrätt att utse skyddsombud. Vi anser att det sistnämnda vore en

beklaglig utveckling. Arbetsmiljöarbetet är komplext och det går inte att förringa att den fackliga organisationen är ett stort stöd för det enskilda skyddsombudet. Samtidigt står vi inför höga dödstal, och socialdemokratiskt politiskt spel är en klen tröst för de anhöriga som får ett dödsbesked.

Sverigedemokraternas fokus ligger på löntagarna runt om i landet som riskerar sina liv när de går till arbetet. Vårt fokus ligger hos de anhöriga som får ett besked som hade kunnat undvikas. Utifrån det uppmanar vi regeringen att vidta alla nödvändiga åtgärder för att säkerställa att det lokala arbetsmiljöarbetet genomförs på varje arbetsplats i hela landet.

Magnus Persson (SD)

Michael Rubbestad (SD)

Sara Gille (SD)

Ann-Christine Frohm (SD)

Ulf Lindholm (SD)